

INTER ȘI TRANSDISCIPLINARITATE – INTRE PROVOCARE ȘI REALIZARE

Prof. Căpruciu Marinela, informatică

Prof. Gheorghe Cornelia, religie

COLEGIUL NAȚIONAL PEDAGOGIC ȘTEFAN VELOVAN, CRAIOVA

Inter și Transdisciplinaritatea, este un subiect deosebit de interesant atât din punct de vedere teoretic, cât și din punct de vedere practic pentru că se referă la modul modern de abordare a unei lecții didactice în procesul de învățământ. Transdisciplinaritatea aplicată în școală, privește ceea ce se află în același timp între, înăuntrul și dincolo de orice disciplină, finalitatea ei fiind înțelegerea lumii prezente și de aici va rezulta unitatea cunoașterii; această finalitate nu se poate înscrie și în cercetarea disciplinară. Inter și transdisciplinaritatea sunt strâns legate între ele, nu există o graniță clară de demarcație între ele, de cele mai multe ori se suprapun și, de aceea, consider că nu pot fi abordate separat, ci doar împreună.

Interdisciplinaritatea – interacțiunea existentă între două sau mai multe discipline, care se realizează pornindu-se de la simpla comunicare de idei până la integrarea conceptelor fundamentale privind epistemologia, terminologia, metodologia, procedeele, datele și orientarea cercetării. Organizarea interdisciplinară constă în selectarea unui domeniu din mediul natural și social și gruparea cunoștințelor derivate din diferite discipline științifice în funcție de relevanța lor pentru cunoașterea integrală și acțiunea umană asupra domeniului respectiv.

Modalitatea de introducere a acestui model de organizare în învățământ o constituie regândirea conținuturilor, planurilor, programelor și manualelor școlare în perspectiva conexiunilor posibile sub raport epistemologic și pedagogic. Organizarea din punct de vedere interdisciplinar a curriculum-ului pune în evidență conexiunea dintre discipline, coeziunea, unitatea și globalitatea temei alese spre studiu. Se va încerca realizarea unei sinteze a metodelor utilizate, a legilor formulate și a aplicațiilor propuse. Interdisciplinaritatea vrea „să străpungă barierele de protecție pe care disciplinele le stabiliseră unele împotriva altora”. Se va avea în vedere regândirea învățării și evaluării în perspectiva educației permanente, introducerea învățării în clasă, extinderea învățării în grupe mici, introducerea instruirii asistate de calculator, asocierea cu alte principii și inovații specifice unui învățământ modern.

Organizarea interdisciplinară a conținuturilor nu va duce la abandonarea noțiunii de disciplină, ci acestea, cu metodele și epistemologia lor proprie sunt necesare pentru o mai bună înțelegere a lumii și pentru o formare intelectuală sistematică. Avantajul este că organizarea conținuturilor din această perspectivă favorizează transferul de cunoștințe și rezolvarea de noi probleme, permițând o

vedere generală și o compartimentare a cunoașterii umane. Ca dezavantaj – tratarea interdisciplinară trebuie să evite tendința de generalizare abuzivă.

„Când mergi pe-afară, natura nu te pune față în față pentru trei sferturi de oră numai cu flori și în următoarele trei sferturi numai cu animale” (Lionel Elvin, 1977).

Încă din 1700, J.J. Rousseau susținea necesitatea unui curriculum bazat pe nevoile și interesele individului, pornind de la experiențele vieții cotidiene. La rândul său, J. Dewey avertizează că învățarea în școli trebuie să fie focalizată pe rezolvarea problemelor specifice vieții de zi cu zi. În 1929, Alfred North Whitehead spunea: „Există un singur obiect de studiu pentru educație, și acela este Viața, în toate manifestările sale.”

În educație, posibilitatea integrării disciplinare este o provocare, un concept dezbătut în diferite modalități: sub aspect interdisciplinar, transdisciplinar, integrare curriculară, predare / învățare tematică ș.a. Prin integrare se înțelege relaționarea cunoștințelor dobândite, pentru o înțelegere corectă profundă a fenomenelor, conceptelor și proceselor întâlnite. Conceptul de integrare ne duce cu gândul la coordonare, îmbinare, reunirea noțiunilor separate în discipline, dintr-un întreg unitar și armonios întâlnit în natură, în viață. Integrarea înseamnă „procesul și rezultatul procesului prin care elevul interpretează materia care îi este transmisă pornind de la experiența sa de viață și de la cunoștințele pe care deja și le-a însușit”. Predarea / învățarea trebuie să se realizeze într-o manieră interactivă, care să reflecte lumea reală. Din punct de vedere didactic, prin integrare înțelegem asocierea diferitelor obiecte de studiu într-o singură unitate de învățare.

Interdisciplinaritatea se referă la transferul metodelor dintr-o disciplină într-alta.

Abordarea transdisciplinară în școală se impune din mai multe imperative: omul viitorului trebuie să fie capabil să facă față provocărilor cotidiene, să se poată adapta „din mers” să fie capabil de a se recalifica; în acest context, calificarea disciplinară nu mai este suficientă omului modern pentru a face față evoluției trepidante a societății, a științei, tehnicii și tehnologiei și, în al doilea rând, depinde de noi, învățătorii și profesorii, să facem obiectele predate cât mai plăcute elevilor noștri.

Abordarea inter si transdisciplinară aduce un suflu nou în educația contemporană, în acest mod, accentul cade pe elev, imaginea profesorului transmutându-se din aceea de transmițător de cunoștințe în coordonator al procesului de predare / învățare, iar elevul nu trebuie să mai fie receptor / memorator, obligat să „recite” fidel cunoștințele învățate, ci să înțeleagă, să folosească și să aplice conceptele într-o manieră transdisciplinară.

Interdependența tuturor segmentelor societății, ale culturii în dimensiunile ei globale solicită o viziune inedită asupra modului în care cei ce participă la actul educației se raportează la cunoaștere, o definesc și o sedimentează.

Cu siguranță, școala nu mai reprezintă, în zilele noastre, singurul furnizor de informație, singura instituție capabilă să educe, să corecteze comportamente, deși a reușit să-și păstreze caracterul legitim. Deschiderea sa față de societate, recunoașterea influenței indubitabile pe care anturajul, clasa socială o au în educarea copiilor au avut drept consecință nevoia acută de schimbare în ceea ce privește perspectiva asupra accesului la cunoaștere. Totodată, continua evoluție a societății, noile imperative ale vieții cotidiene, sentimentul că totul se schimbă prea repede, că lumea ia o nouă formă chiar sub ochii noștri au determinat o regândire a statutului intelectual, ideologic, atât al educatorului cât și al educatului.

În lumina celor subliniate mai sus, Basarab Nicolescu afirmă ca dezvoltarea unei noi culturi capabile să contribuie la eliminarea tensiunilor care amenință viața pe planetă, ar fi imposibilă fără un nou tip de educație care să ia în considerare toate dimensiunile ființei umane. Acesta consideră, de asemenea, că tensiunile economice, spirituale și culturale sunt perpetuate și adâncite de un sistem educațional fondat pe valorile unui alt secol și de un dezechilibru între structurile sociale contemporane și permanentele schimbări care au loc.

Trăim într-o lume în care interacțiunea economică, culturală, financiară este de netăgăduit, ea depășind granițele, extinzându-se dincolo de reglementările statului-națiune. În contextul sincronismului, condiție sine-qua-non a modernității, educația, învățarea aduc în prim plan noi abordări, în concordanță cu cerințele societății. Într-o analiză efectuată la nivelul țărilor membre ale Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare au fost identificate o serie de tendințe majore care au adus modificări ale scopurilor educației și au condus la revizuirea curriculum-ului. Cele mai importante tendințe au fost considerate accentul pus pe abilitățile de ordin înalt și pe capacitățile cross-curriculare, integrarea disciplinelor, legăturile constante cu comunitatea, folosirea tehnologiilor în predare-învățare, accentul pus pe învățarea prin cooperare, importanța evaluării performanțelor, creșterea responsabilităților și a capacităților manageriale ale școlilor.

De aceea, în domeniul educației și nu numai, se vorbește tot mai des despre pluridisciplinaritate, interdisciplinaritate sau transdisciplinaritate, concepte care au ca punct comun realizarea unei legături între discipline, înlăturarea barierelor dintre diverse domenii științifice și o nouă raportare la domeniul cunoașterii, prin corelarea ei cu necesitățile și cu potențialul celui educat. Transdisciplinaritatea se deosebește în rândul acestora prin complexitate și prin faptul că reușește să și le integreze.

De ce o abordare interdisciplinara a invatarii?

Basarab Nicolescu considera ca scopul interdisciplinarității este transferul de metode de la o disciplină la alta, ea având trei componente: aplicabilitatea, crearea unui nou tip de cunoaștere și crearea unor discipline noi.

Este necesară o abordare interdisciplinară a învățării pentru că, prin interferența metodelor, a disciplinelor în actul învățării, se creează o înțelegere profundă, logică a tot ceea ce ne înconjoară, iau naștere noi concepte și conștientizează elevul în ceea ce privește legăturile inedite și prolifrice între domeniile științifice. De asemenea, temele comune diferitelor obiecte de studiu pot duce la realizarea obiectivelor de învățare de grad mai înalt, între aceste numărându-se și capacitățile metacognitive, cum ar fi luarea de decizii, rezolvarea de probleme, însușirea metodelor și tehnicilor de învățare eficientă etc.

De ce o abordare transdisciplinară a învățării?

Plecând de la principiile transdisciplinarității enunțate de Basarab Nicolescu, a învăța să știi, a învăța să faci, a învăța să conviețuiești, a învăța să fii, o astfel de abordare în procesul învățării mută accentul de pe manualul școlar pe dezvoltarea competențelor elevului, pe crearea unei legături nu numai între discipline ci și între discipline și structura spirituală a acestuia. Astfel, abordarea transdisciplinară a învățării este întru-totul benefică, deoarece oferă elevilor posibilitatea de a se exprima pe ei înșiși, maximizează posibilitatea ca fiecare elev să învețe în ritmul propriu și să fie evaluat în raport cu performanța sa anterioară, oferă elevului posibilitatea de a se manifesta plener în domeniile în care capacitățile sale sunt cele mai evidente. De asemenea, situează elevul în miezul acțiunii, rezervându-i un rol activ și principal: să imagineze, să construiască pe plan mental, să investigheze, să exploreze, să creeze, să transpună în practică, să-și valorizeze experiența cotidiană.

Interdisciplinaritatea și transdisciplinaritatea sunt două dintre cele patru săgeți ale unuia și aceluiași arc: cel al cunoașterii.

Bibliografie:

Nicola, I, [2000], Tratat de pedagogie școlară, Editura Aramis, București, pag. 27-28

Văideanu, G., [1987], Interdisciplinaritate în învățământ, între dezbatere și aplicare, Revista de pedagogie, nr. 2

Ciolan, L., [2008], Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar, Editura Polirom, Iași, pg.2

Nicolescu, B., [2002], Noi, particulele și lumea, Ed Polirom, Iași

<http://basarab.nicolescu.perso.sfr.fr/ciret/bulletin/b12/b12c8.htm>